

SÁMEDIGGI

Sámediggi
Ávjovárgeaidnu 50
9730 Kárášjohka

+ 47 78 47 40 00
www.samediggi.no
samediggi@samediggi.no

Arkivsaksnr. 25/319

<u>Sak</u>	<u>Utvalg</u>
006/26	Sametingsrádet – plenumsaker
010/26	Sametingets plenum
	Nærings- og kulturkomiteen

Vedlegg

Interessenotat 1 Endringer av Tanaforskriften
Interessenotat 2 - Endringer av Tanaforskriften
Interessenotat 3 - Endringer av Tanaforskriften
Protokoll fra konsultasjon 25. februar 2025
Endelig protokoll fra konsultasjonsmøte 20. mai
Interessenotat 4 - Endringer av Tanaforskriften
Interessenotat fra TF- 02.12.2025
Protokoll - konsultasjon 4 desember 2025
Protokoll fra konsultasjon 10. januar (utkast)

Saksfremlegg

Klima- og miljødepartementet inviterte Sametinget til konsultasjoner 03.12.2024 om et utarbeidet forslag til endring av Tanaforskriften før planlagt høringsutsendelse 20.12.2024. På møte mellom sametingspresident Silje K. Muotka og statsråd Tore O. Sandvik 18.12.2024 ble det bestemt at Sametinget og Klima- og miljødepartementet skulle ha et konsultasjonsmøte i første del av januar for å bli enig om prosess, samtidig som forslag og ble diskutert. Konsultasjonsmøte mellom Sametinget og Klima- og miljødepartementet ble holdt 10.01.2025. Her ble det enighet om at Sametinget skulle ha dialog med Tanavassdragets fiskeforvaltning (TF) før det ble avholdt et nytt konsultasjonsmøte. Et møte mellom Sametinget og TF ble holdt 28.01.2025. I de videre konsultasjonene med Klima- og miljødepartementet har Sametinget og TF samordnet seg på møte 14.02.2025, 23.4.2025 og 02.12.2025 i forkant av felles konsultasjonsmøter 25.02.2025, 20.05.2025 og 04.12.2025. Det ble også avholdt et tilleggsmøte på Teams 16.01.2026.

Til konsultasjonsmøte med KLD har det blitt utarbeidet fire Interessenotater. Interessenotat 2 og 3 har vært samordnet med TF. Til det tredje konsultasjonsmøte (04.12.2026) leverte TF eget interessensnotat.

Klima- og miljødepartementet, Sametinget og TF var enige om forslag til endringer av Tanaforskriften som ble sendt på høring 20.06.2025. Der partene ikke var omforent i løsning for valg av fiskeberettigede (rett til garnfiske/laksebreveiere) medlemmer til TF sitt styre, ble det sendt på høring alternative forslag. Bakgrunnen for arbeidet med endringer av forskriften er at det har vært uro og uenigheter blant rettighetshavere om TF sin rolle, arbeid og valg av medlemmer til TF. Det har også vært ulik oppfatning mellom Klima- og miljødepartementet på den ene siden og Sametinget og TF på den andre siden av om TF er en blanding av et offentlig- og privatrettslig organ eller et rent privatrettslig organ.

De foreslåtte endringene i forskriften er:

Det fastslås at TF er et privatrettslig organ for forvaltning av opparbeidede rettigheter til fiske i Tanavassdraget (rettighetsbasert). Dette innebærer presiseringer av hvilke oppgaver som ligger til TF.

Det gjøres tydelig at TF består av et styre med fortsatt 9 medlemmer, 5 fiskeberettigede (laksebreveiere) og 4 med stangfiskerett. Styret er vedtaksdyktig når 7 møter, men må ha kvalifisert flertall regnet ut fra fulltallig styre for vedtak om bruk av inntekter og fastsetting av budsjett. Både kvinner og menn skal velges som styremedlemmer av oppnevningsinstansene (kommunene og laksebreveierne), og de fiskeberettigede skal velge minst to medlemmer og personlig stedfortreder bosatt i hhv. Tana og Karasjok kommune. Styret skal ellers ha en sammensetning med «bred representasjon», noe som i forarbeidene er forstått knyttet til erfaring og geografisk spredning langs vassdraget. Forskriften presiserer også hva som er styrets og styreleders oppgave.

Det presiseres at TF har ansvaret for salg av fiskekort og fastsetting av kortpriser på norsk side av vassdraget og at styret kan foreta en privatrettslig innskrenking av fisket innenfor rammene av det som er gitt i medhold av lov (offentligrettslig forvaltning).

- Det presiseres at TF har ansvar for å organisere det privatrettslige oppsynet med fiske. Det følger av dette at TF kan lage retningslinjer for sanksjoner ved brudd på den privatrettslige reguleringen av fiske. Statens naturoppsyn (SNO) har ansvaret for oppsyn med at bestemmelser gitt etter laks- og innlandsfiskeoven overholdes. I forskriftsforarbeidene er det uttrykt at det er en fordel om TF og SNO samarbeider om dette.
- Det presiseres i forskriften hvordan fellesmøte til de fiskeberettigede innkalles og åpnes, og at det kan innkalles til ekstraordinært fellesmøte når TF ser behov for det eller når en tredjedel av de fiskeberettigede krever det.
- Styrets medlemmer og personlig stedfortreder kan tre tilbake eller skiftes ut i løpet av funksjonsperioden når det foreligger særlige grunner. I forskriften er det oppgitt hva som kan være særlige grunner og her er nå lagt til mislighold av «interessene til rettighetshaverne».
- Det etableres en Kontrollkomite som fører tilsyn med styrets virksomhet. Kontrollkomiteen består av tre medlemmer oppnevnt av henholdsvis Sametinget (leder), Tana kommune og Karasjok kommune. Leder skal ha mastergrad i rettsvitenskap og være over 30 år (krav som domstolsloven stiller for høyesterettsdommer). I forskriftsforarbeidene legges det til grunn at medlemmene ikke er interesse- eller rettighetsrepresentanter og at det forutsettes at de har relevant kompetanse med for eksempel juridisk, økonomisk eller administrativ erfaring. Kontrollkomiteen skal kontrollere at virksomhetens skjer i samsvar med forskriften og annen relevant lovgiving, og skal kunne være en rådgiver for TF ved behov. Kontrollkomiteen skal årlig avgi en rapport til Sametinget, Tana kommune, Karasjok kommune og Klima- og miljødepartementet der det redegjøres for deres kontrollarbeid med en vurdering av TF-styrets oversendte årsberetning, samt gi en vurdering av hvordan forskriften virker. I tillegg avgjør Kontrollkomiteen om de foreligger «særlige grunner» i forespørsler om å tre tilbake som styremedlem/personlig stedfortreder eller krav om å skifte noen ut.

Det kom 13 høringsuttalelser til forslaget om endringer. Disse er fra Tana og Karasjok kommuner, Laksebreveierforeningen (LBT), Karasjok stangfiskeforening, ett sonestyre, rettighetshavere i Karasjok, Miljødirektoratet og fire privatpersoner. I tillegg har TF gitt høringsuttalelse. Sametinget har i brev til departementet

av 1. september 2025 gitt uttrykk for at det ikke blir gitt en nærmere høringsuttalelse siden Sametingets synspunkter framkommer av høringsforalget.

Tana kommune støtter forslaget, men ikke at det etableres en kontrollkomite. De ønsker også at valg av styremedlemmer blant fiskeberettigede (laksebreveiere/garnfiskerettshavere) etter alternativ 1 der det velges på Fellesmøte med minst medlemmer to fra hhv. Tana og Karasjok kommuner. Karasjok kommune støtter forslaget, men ønsker en kontrollkomité på fem medlemmer (ikke tre som foreslått), og at valg av styremedlemmer følger alternativ 2 der det på Fellesmøte skjer separate valg blant bosatte i hhv. Tana og Karasjok kommuner med tre og to medlemmer i annenhver fireårsperiode. Karasjok stangfiskeforening tiltrer uttalelsen fra Karasjok kommune. Verken Tana eller Karasjok kommune sin uttalelse begrunner eller argumenterer for sine standpunkt.

Det er likelydende høringsuttalelser fra LBT, Sone 61 og TF. De støtter at valg av fiskeberettigede skjer av Fellesmøte (alt 1), men uten krav om kjønnsrepresentasjon. De ønsker ingen kontrollkomite noe som bl.a. betyr at styremedlemmer kan skiftes ut etter nyvalg på Fellesmøte der 50 prosent av medlemmene har krevd slikt møte (løsningen har ikke vært på høring).

Rettighetshavere bosatt i Karasjok kommune mener valg av styremedlemmer skjer på Fellesmøte som separate valg for Karasjok og Tana kommuner med tre og to medlemmer i annenhver fireårsperiode (alt. 2). De støtter forslaget om kjønnsrepresentasjon og kontrollkomite.

Det at det ikke var flere høringssvar og at de fleste formidlet mindre justeringer av de foreslåtte endringene kan leses som brei støtte til et forslag som var omforent mellom Klima- og miljødepartementet, Sametinget og TF. I etterkant av høringen har det blitt gjennomført ett konsultasjonsmøte og e tilleggsmøte der det ble foretatt noen endringer som ga grunnlag for en enighet om forslaget.

Vurdering

Tanaforskriften er viktig for at forvaltningen skal fungere effektivt og med legitimitet. Det er også viktig som eksempel på hvordan opparbeidede lokale rettigheter kan organiseres og effektivt forvaltes der disse blir anerkjent.

Det vurderes som grunnleggende viktig at forskriften nå entydig slår fast at TF er et privatrettslig organ. En slik avklaring er en tydeliggjøring av anerkjennelsen av at fiskerettigheten i Tana er opparbeidet etter alders tids bruk og sedvane. Avklaringen etablerer også et bedre grunnlag for hva TF skal gjøre, og hva som må forventes av TF som et rettighetsbasert forvaltningsorgan.

TF sin forvaltning av rettighetene til mange rettighetshavere med ulike rettigheter gjør det viktig å fastsette tydelige rammer for hvordan disse private rettighetene organiseres og forvaltes.

Presiseringene om styret og styreleders oppgaver og saksbehandling etablerer klarere rammer og forventninger til styret og styremedlemmene. Det gjør det også klarere at administrasjonen/sekretariatet svarer til styret. Selv om et styre på 9 medlemmer kan sies å være ganske stort er det viktig for å oppnå brei representasjon i fiskekunnskap, erfaring, alder, kjønn og geografi. Endringen med krav om kjønns- og geografisk representasjon sikrer at minst tre av hvert kjønn og at fire bosatt i henholdsvis Tana og Karasjok kommuner er representert i styret. I tillegg er det lagt inn i forskriften en generell regel om at styret skal ha brei representasjon. Målet er derfor at kjønnsrepresentasjonen skal kunne være enda bedre enn minimum tre av hvert kjønn og at den geografiske representasjonen over tid er god for hele vassdraget. For dette påligger det et særlig arbeid og ansvar hos oppnevningssinnstansene, og et ansvar for for TF med tilrettelegging for rekruttering av og engasjement fra fiskerettshavere. Minimumskravene til representasjon er likvel oppfylt når de konkrete reglene om dette er ivaretatt.

Endringen med at det oppnevnes en Kontrollkomite er gjort for å bidra til en breiere trygghet hos rettighetshaverne for at TF drives i samsvar med forskriften. Siden TF er et privatrettslig organ, gjelder ikke forvaltningslovens bestemmelser om klageadgang. Kontrollkomiteen er verken et klageorgan eller et «eierorgan». Kontrollkomiteen skal på andres og eget initiativ kunne ta opp til vurdering og gi råd der det oppstår usikkerhet eller uklarheter om hva som er riktig praksis etter forskriften. På den måten er det meningen at Kontrollkomiteen bidrar til breiere legitimitet til TF og dets arbeid, samtidig som departementet ikke skal bli dratt inn i enkeltvurderinger av hvordan forskriften etterleves. Kontrollkomiteen bidrar slik til at TF har en tydelig selvstendighet samtidig som rettighetshaverne kan være tryggere på at TF følger forskriften og ivaretar rettighetshavernes samlede interesser.

Sametinget gis en ny oppgave ved å oppnevne lederen av Kontrollkomiteen. I forskriftens forarbeider heter det at Kontrollkomiteen ikke er en interesserepresentant og at det forutsettes at oppnevningen er kompetansestyrt. Lederen skal også oppfylle kravene for dommere i høyesterett etter domstolsloven § 54 om at det må være person over 30 år med juridisk embetseksamen eller mastergrad i rettsvitenskap.

Endringen av dagens forskrift hvor flertallet i TF avgjør om det foreligger «særlige grunner» for utskiftning av medlemmer er viktig fordi regelen, som nå avvikes, legger til rette for konflikter og selvskading i styret. Sametingsrådet ser det likevel som viktig at det legges inn en viss terskel for utskiftning av styremedlemmer slik at oppnevningsinstansene ikke når som helst kan bytte ut sine styremedlemmer uten nærmere begrunnelse. Dette vil kunne skape usikkerhet for et styre som må arbeide konsensusorientert og langsiktig. Det vurderes derfor som et moderat og godt grep at Kontrollkomiteen avgjør om det foreligger «særlige grunner» for utskiftning, og særlige grunner utvides til å også omfatte mislighold av «interessene til rettighetshaverne». Sametinget mener regelen leger til rette for stabilitet og langsiktighet i styrets arbeid. Sametingsrådet vurderer endringene av Tanaforskriften som et nødvendig og viktig for å bidra til bedre forståelse av hvilken type institusjon TF er. Det er av betydning at TF selv har deltatt i konsultasjonene og har sagt seg enig i forslaget til revidering. Den reviderte Tanaforskriften gir grunnlag for at TF kan arbeide konstruktivt og framoverskuende til beste for alle rettighetshaverne i Tana med sidevassdragene.

Mearrádusárvalus

Forslag til vedtak

Sametinget viser til Klima- og miljødepartementets forslag til fastsettelse av revidert Tanaforskrift oversendt i brev av 22. januar 2026.

Sametinget understreker betydningen av at revidert Tanaforskrift entydig slår fast at Tanavassdragets fiskeforvaltning (TF) er et privatrettslig organ. Det innebærer en tydeliggjøring av anerkjennelsen av at fiskerettigheten i Tana er opparbeidet etter alders tids bruk og sedvane.

Sametinget vil påpeke at TF sin forvaltning av mange rettighetshavere med ulike typer rettigheter gjør det viktig å fastsette tydelige rammer for hvordan disse private rettighetene organiseres og forvaltes.

Sametinget framhever viktigheten av at forskriften presiserer at TF har et styre og styreleder med klare oppgaver. For Sametinget er det også viktig at TF sikres kjønnsrepresentasjon og geografisk representasjon i styret.

Sametinget framhever betydningen av at endringen med oppnevning av en Kontrollkomite tydeliggjøre TF sin selvstendighet samtidig som det gir en stor og sammensatt gruppe med rettighetshaverne større trygghet for at TF følger forskriften og ivaretar deres samlede interesser.

Sametinget viser til at forslaget til revidert Tanaforskrift har kommet til etter en grundig og god konsultasjon med Klima- og miljødepartementet, der TF har deltatt og sier seg enig i forslaget.

Sametinget mener forslaget til revidert Tanaforskrift legger til rette for at TF kan arbeide konstruktivt og framoverskuende til beste for alle rettighetshaverne i Tana med sidevassdragene.

På denne bakgrunn gir Sametinget sitt samtykke til forslag til fastsettelse av revidert Tanaforskrift.